ПЕРСОНАЛІЇ, ХРОНІКА, БІБЛІОГРАФІЯ
PERSONALIA, MEETINGS, BIBLIOGRAPHY

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО І. О. ВАКАРЧУКА УЧАСНИКАМ ЮВІЛЕЙНОЇ СЕСІЇ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ НАН УКРАЇНИ, ПРИСВЯЧЕНОЇ 100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА М. М. БОГОЛЮБОВА
(Київ, 21 вересня 2009 року)

GREETING OF IVAN VAKARCHUK TO THE PARTICIPANTS OF THE ANNIVERSARY SESSION OF THE GENERAL MEETING OF THE N.A.S. OF UKRAINE DEDICATED TO THE 100 ANNIVERSARY OF ACADEMICIAN MYKOLA BOGOLYUBOV
(Kyiv, 21 September 2009)

Вельмишановні Пані і Панове!

Сердечно вітаю вас, учасників Ювілейної сесії Загальних зборів Національної академії наук України, присвяченої 100-річчю від дня народження академіка Миколи Миколайовича Боголюбова. Микола Миколайович зробив вагомий внесок у різні ділянки сучасної математики, фізики і механіки. Він є засновником наукових шкіл не лише в Україні та Росії — кілька поколінь його учнів творять сьогодні науку в різних наукових центрах на всіх континентах. Ця видатна людина яскраво продемонструвала своїми надзвичайно оригінальними ідеями силу й універсальність математики в пізнанні Природи. Його праці — це зразок того, як просто і водночас строго можна проводити глибокий фундаментальний аналіз, проникаючи в справжню суть досліджуваного явища.

Одним із прикладів такого підходу є його побудова молекулярної теорії явища надплинності. Своєю незвикло унікальною ідеєю виділення в математичних конструкціях задачі, що не допускає точного розв'язку, головних, визначальних складових, Микола Миколайович звів усю складність проблеми до квадратного рівняння, в прямому розумінні, і отримав точний розв'язок, у якому вже візуально міститься вся палітра спостережуваних властивостей квантової рідини. Через десять років на основі цього методу Микола Миколайович створив теорію, що пояснює явище надпровідності й сьогодні має назву "теорія Бардіна–Купера–Шрифера–Боголюбова".

Другий приклад — це його формулювання красивою математичною мовою того, як саме зворотні в часі класичні рівняння Ньютона для багатьох тіл дають незворотне в часі кінетичне рівняння Больцмана — основного рівняння, що описує явища переносу. Він навчив нас розуміння цього переходу від інтуїтивно-мерехтливого відчуття до математично строгого пояснення через сформульований ним фундаментальний принцип ослаблення кореляцій і тонкий аналіз ієрархії часів міжмолекулярних взаємодій.

Ще один приклад — це його підручник "Лекції з квантової статистики", виданий українською мовою тепер уже в далекому 1949 році, який він написав на основі спецкурсів зі статистичної фізики, що прочитав у Київському і Московському університетах. Досі, на мій погляд, ніхто не зумів краще, точніше і доступніше, ніж у цих "Лекціях", викласти метод вторинного квантування, цього потужного інструменту дослідження фізичних систем і явищ. Саме тому його вивчали в оригіналі багато молодих учених, які й не знали української мови, оскільки цей підручник був перекладений російською лише через 20 років. У ньому наведено також прикладні задачі, що згодом стали новими науковими напрямами, які актуальні й сьогодні. Прикладів тонкого і яскравого мислення цього славетного вченого можна навести чимало з різних розділів теоретичної фізики — чи то з нелінійної механіки, чи зі статистичної фізики, чи квантової теорії поля. І скрізь ми бачимо незвичність ідей і математичну строгість.

Ушановування пам'яті цієї великої людини є і нашим святим обов'язком, і водночас для нашого молодого покоління — зразок того, як академічна спільнота високо ставить учених, що зробили визначний, фундаментальний внесок у розвиток світової науки.

Кожен, хто торкнувся наукової творчості Миколи Миколайовича Боголюбова за його життя і мав щастя спілкуватися з ним, із великою вдячністю долі зберігає яскраві спогади про цього видатного вченого, який так багато зробив для того, щоб у пізнанні людиною навколишнього Світу вагомо скоротити відстань до Істини.

Дякую за увагу!